

PARTEA ÎNTÂI

Născut pentru a citi

*Am împărțit această primă parte,
despre bebeluși și copii mici,
în două secțiuni. Timpul prețios petrecut
împreună de părinte, bebeluș și carte
reprezintă însuși începutul poveștii de
viață a unui cititor. Saltul către intervalul de
vârstă 1-3 ani face lucrurile cu mult mai complicate.
Așadar, dedicăm fiecărui stadiu de dezvoltare
mai multe pagini și sugestii de cărți.*

CUM SĂ-I CITEȘTI BEBELUȘULUI TĂU

Poate că ai devenit părinte de câteva luni sau poate că aștepti sosirea pe lume a copilului tău. Oricare ar fi situația, felicitări! Te afli aici pentru ceea ce va citi copilul tău, dar să ne gândim puțin și la ce anume citești tu. Cel mai probabil, ai parcurs de curând cel puțin o carte despre sarcină și naștere, o alta despre îngrijirea nou-născutului – ambele, la fel de importante. Dar iată prima noastră recomandare legată de creșterea unui cititor: înainte ca bebelușul tău să vină pe lume, ba chiar în acele prime zile aglomerate de după naștere, petrece niște timp cu cel puțin o carte care-ți place mult și care nu conține sfaturi practice. Poate fi o carte veche sau una nouă, ceva ce ai citit cu ani în urmă sau o carte de succes proaspăt lansată. Poate să fie ficțiune, istorie sau un volum de memorii. Poate să fie amuzantă sau tristă, un roman grafic sau un manual de grădinărit. Doar deschide-o și relaxează-te cu ea. Cititul este o modalitate excelentă de a te conecta la propria viață interioară, iar acum este un moment perfect pentru a face asta. Cine ești și felul în care trăiești sunt lucruri care vor deveni extrem de importante, într-un mod complet nou. Creezi – sau extinzi – o familie și o cultură a acelei familii. O mică ființă umană este pe cale să-și concentreze toată atenția asupra ta, să absoarbă semnalele pe care le dai despre modul tău de viață, despre ce este cel mai important și despre ideile și cultura pe care le investești cu valoare.

CUM SĂ LE CITEȘTI COPILOR DE 1-3 ANI

Treptat, apoi dintr-odată – așa spunea Ernest Hemingway că a devenit falit. Mai recent, John Green descria felul în care s-a îndrăgostit într-un mod similar: încet, apoi brusc. Acest concept poate explica felul în care un nou-născut devine un mic preșcolar. Te aștepți la asta, dar, până să te dezmeticești, deja s-a întâmplat. Pruncul tău cândva mititel și docil a devenit acum o forță de temut, cu o personalitate proprie, capabil să-și comunice cât se poate de clar nevoile, dorințele și preferințele. Și se mai și mișcă – uneori extrem de rapid. Casa ta zumzăie de activități, iar zilele au devenit mai greu de planificat și de controlat.

De aceea este bine să ai o rutină și un șablon pentru citit bine stabilite înainte ca fiul sau fiica ta să ajungă la această vârstă atât de amețitoare și tulburătoare. Pentru că, oricât de important ar fi să-i citești unui bebeluș, beneficiile cititului cresc exponențial în intervalul de vârstă 1-3 ani. Nu putem sublinia îndeajuns cât de important este cititul pentru dezvoltarea intelectuală, emoțională și socială a unui copil mic. Și pentru părinții copilului este o binefacere: măcar prin prisma faptului că le oferă câteva clipe de liniște în mijlocul unor zile nebune.

Așa cum bebelușii și copiii mici au de câștigat de pe urma faptului că aud diverse cuvinte, la fel au nevoie să fie expuși unei multitudini de informații – mai ales în intervalul 1-3 ani, când încep să se aventureze în lumea cea mare. Când le citești copiilor mici, aceștia absorb totul: vocabularul, structura limbajului, numere și concepte matematice, culori, forme, floră și faună, bune maniere și reguli de

Secretele cititului cu voce tare

A-i citi unui copil ar trebui să fie un *pas de deux*, nu un spectacol solitar. Cu cât reușești să faci lectura o experiență satisfăcătoare pentru amândoi, cu atât ea va fi asociată cu plăcerea și recompensa. Experții în copilăria mică spun așa: mai degrabă citim o carte cu voce tare *împreună* cu un copil, nu unui copil. Este o mare diferență.

- Găsește cea mai confortabilă poziție pentru amândoi. Un bun început este să-ți pui copilul în poală, pentru că, în felul acesta, aveți parte de o conexiune fizică perfectă; totuși, copiii mici preferă uneori să stea alături. Pentru o schimbare de ritm, încearcă să stai față în față cu copilul și să-i arăți cărțile. Unii copii ar putea chiar să se îndepărteze, ca să te asculte dintr-un alt colț al încăperii; nici așa nu-i rău. Ideea este să experimentați până când vă găsiți locul potrivit – sau locurile.

- Începe mereu cu titlul cărții și cu numele autorului și al ilustratorului. Asta îl va învăța pe copil să aprecieze munca depusă pentru a crea o carte și îi va permite să înceapă să identifice

autorii preferați și să recunoască stilurile artistice similare. Nu trece în grabă peste copertă – arată-i-o, vorbește-i despre ea. Dacă este cazul, întreabă-l: „Despre ce crezi că e cartea asta?”.

- Nu citi doar cartea – citește-ți publicul. Dacă micuțului nu-i place cum îți îngroși vocea ca să spui replica unui căpcăun, nu mai face asta. Din păcate, nu tu contezi aici. Uneori, propriile maimuțări ne amuză pe noi mai mult decât pe ascultătorii noștri. (Amândouă am învățat asta pe propria piele. E nasol când copilul tău nu-ți apreciază excentricitățile dramatice.)

- Dacă textul pe care-l citești nu-i place copilului, schimbă-l. Poți rezuma un pasaj care pare prea lung ca să menții vie atenția micului tău ascultător. Poți folosi un cuvânt mai simplu pentru a înlocui un altul, pe care știi că nu-l va înțelege copilul. Poți îndulci cuvintele aspre care ies din gura părinților și a adulților născociți de scriitorii din alte vremuri, care îi muștruluiau pe cei mici într-un mod critic și dur care îi poate șoca și uimi pe copiii din ziua de azi. În fond, bătrâna din pantof nu e *musai* să-și bată copiii. Și,

de pluș, întreabă-l „Ce cărți iei cu tine?“. Tocmai a revenit de la o sesiune de joacă, desfășurată acasă la un prieten? Întreabă-l: „Ce cărți citește Sean? Și lui îi place *Dragons Love Tacos*? (*Dragonii mănâncă tacos*)“. Când cineva te întreabă ce anume îi place copilului tău să facă, spune: „Îi place la nebunie să citească“.

Bibliotecile sunt minunate pentru...

• **Orele de spus povești:** Multe biblioteci au încăperi sau zone special amenajate în secțiunea pentru copii, dedicate sesiunilor de povestiri, adesea împânzite de perne și animale de pluș.

E un loc excelent pentru a te întâlni cu alți părinți-prieteni, în timp ce copiii voștri sunt ocupați cu o activitate interesantă; de asemenea, este un loc perfect în care copiii să întâlnească prieteni de vârsta lor.

• **Vizite ale autorilor:** Bibliotecile adoră să găzduiască autori locali sau aflați în turneu, iar asta este o cale minunată prin care copiii voștri pot afla mai multe despre oamenii reali din spatele cărților. Vor începe să înțeleagă că volumele lor preferate sunt create de oameni la fel ca ei.

• **Evenimente ale comunității pentru toată familia:** Bibliotecile găzduiesc prelegeri ale istoricilor sau experților locali, difuzări de

filme – adesea, filme bazate pe cărți –, cluburi de carte, cluburi de șah, prezentări de diapozitive și alte ocazii perfecte pentru a rupe rutina de acasă ori din cartier.

• **Acces gratuit la computere cu jocuri potrivite pentru copii:** Dacă nu vrei să le acorzi copiilor acces permanent la un computer de acasă sau îți folosești computerul strict pentru a lucra, ia în calcul posibilitatea de a transforma vizitele la bibliotecă într-un interval clar dedicat interacțiunii copiilor cu un computer. Computerele instalate în bibliotecile pentru copii sunt, cel mai adesea, pline de programe verificate de angajații bibliotecii astfel încât să fie adecvate pentru cei mai mici utilizatori.

• **Un loc liniștit pentru lectură:**

Uneori, simți, pur și simplu, nevoia de a ieși din casă – fie și pentru a te trânti în fotoliul altcuiva. Și copiii tăi vor aprecia schimbarea de decor.

CITITORUL TĂU ÎN DEVENIRE

Toți părinții își pun aceeași întrebare: când va începe copilul meu să citească? Acel moment magic, de cotitură – când copilul tău se arată interesat de litere și începe să înțeleagă cuvintele de pe o pagină sau din lume – se întâmplă la altă vârstă de la un copil la altul, chiar și în cadrul aceleiași familii. Unii copii fac asta la patru ani, alții la șase sau șapte. Uneori se întâmplă mai devreme cu cel mai mare copil al familiei; alteori, cu cel mai mic. Pamela și Maria și-au văzut fiicele – copiii cei mai mari în ambele familii – învățând să citească mai devreme cu vreun an decât au făcut-o frații lor. Adesea, creierul fetelor este pregătit să înceapă a citi la o vârstă mai fragedă decât creierul băieților. În cazul ambelor sexe, părinții descriu o lungă perioadă în care un copil nu reușește mereu să rețină literele sau să distingă cuvintele, urmată de o explozie de înțelegere, apoi salturi ceva mai regulate, dar tot surprinzătoare, până când, într-o zi, copilul reușește să citească o propoziție scurtă. Chiar poate părea un proces magic. Așadar, nu-l grăbiți.

Fiecare copil învață să citească în propriul ritm. Nu există o vârstă „corectă” pentru cititul independent și nici vreo formulă specială pentru a determina orice copil să citească până la vârsta de, să zicem, cinci ani și jumătate. Ba chiar foarte puțini copii de cinci ani sunt pregătiți pentru a citi complet independent, deși multe programe de grădiniță sunt centrate pe acest țel.

Dacă te-ai străduit până acum să crești un cititor, ar trebui să ai încredere că fiul sau fiica ta avansează spre cititul independent în ritmul care i se potrivește.

Propunerile noastre pentru cititorii în devenire

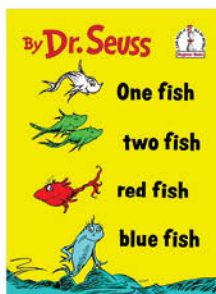
pot fi amuzante pentru adulți, dar niciun copil din zilele noastre nu ar trebui obligat să învețe să citească folosindu-se de ele.

One Fish Two Fish Red Fish Blue Fish

(Un pește doi pește roșu pește albastru pește)

de Dr. Seuss

Cu rimele sale încrucișate și menajeria zăpăcită de creaturi cu înfățișări neobișnuite („Nu sunt două la fel, ia seama. Nu știu de ce. Întrebă-ți mama.“), cartea asta pune un zâmbet chiar și pe cea mai morocănoasă față, oricând.

Waiting Is Not Easy! (Așteptarea nu-i ușoară!)

de Mo Willems

Nerăbdătorul Gerald trebuie să aștepte surpriza promisă de Piggie. Fiecare carte din seria *Elephant & Piggie* este un exemplu de geniu, dar asta s-ar putea să fie preferata noastră. Ah, dar stai – mai este și finalul seriei, *The Thank You Book*. Și aceea este preferata noastră.

Little Mouse Gets Ready (Șoricel se pregătește)

de Jeff Smith

O carte fantastică și amuzantă pentru un copil care a făcut primii pași în a citi singur cuvinte. *Little Mouse* se străduiește atât de mult să se îmbrace, doar pentru ca, la final,

să facă o descoperire extrem de amuzantă. (Spoiler: șoarecii nu poartă haine!)

Ball (Minge), Treat (Bobo) și Frankie

de Mary Sullivan

Aceste cărți seamănă cu cele ilustrate, dar sunt perfecte drept prime volume cu text pentru un copil care citește – nu folosesc mai mult de două, trei cuvinte, aranjate în povești istețe, amuzante și ușor de urmărit, așadar, încântătoare pentru cel mai proaspăt cititor.

Seria Dog and Bear (Câinele și ursulețul)

de Laura Vaccaro Seeger

Un ursuleț de pluș și un șoricar adevărat sunt cei mai buni prieteni în această serie isteță și adorabilă semnată de Seeger. Fiecare carte aduce laolaltă trei povestiri scurte în care cei doi amici aproape că nici nu ies din casă, dar asta nu-i împiedică să aibă tot felul de aventuri.

A Friend for Dragon (Prietenul dragonului)

de Dav Pilkey

Dragon este albastru, rotofei și deloc feroce – ba chiar e blând și un pic cam tolmăc, ceea ce te face să vrei să-l aperi de toate buclucurile în care intră pe parcursul acestei cărți adorabile și amuzante. Ce-i lipsește cel mai mult este ceva ce uneori se găsește cu greu: un prieten.

SALTUL CĂTRE NIVELUL INTERMEDIAR

De la vârsta de opt ani, cei mai mulți copii reușesc să citească fluent, fără ajutor. Aici începe următorul nivel al distracției – devin, oficial, cititori ai cărților intermediare. Păcat că eticheta de „intermediar“ nu sună deloc amuzant. Termenul a fost creat pentru industria cărții și pentru sistemul de învățământ, unde este util să separe cărțile destinate acestei vârste de cele ilustrate, mai simple, sau de romanele mai avansate, pentru tineret (*Young Adult*). De aici și izul restricției, de ceva instituționalizat. Însă „nivelul intermediar“ nu e totuna cu „ciclul intermediar“ sau cu gimnaziul (din fericire), și nici nu are vreo legătură cu evaluarea vreunui nivel. Ficțiunea de nivel intermediar este literatură pentru copii – cărți pe care le privim drept „romane pentru copii“ în cel mai larg sens, clasici vechi și noi, precum și cărțile care ne însoțesc din copilărie până la maturitate. *Charlotte's Web* (*Pânza Charlottei*), *The Phantom Tollbooth* (*Ghereta fantomă*), *A Wrinkle in Time* (*O cută în țesătura timpului*)... Acestea sunt cărți de nivel intermediar.

Acesta este momentul în care copiii pătrund în lumea lecturii din pură plăcere. Acum, citesc și se lasă absorbiți de o poveste ore-n șir, descoperă lumi noi, fac cunoștință cu personaje fascinante, oameni cu vieți complet diferite de ale lor. Citind aceste cărți, copiii descoperă cine sunt ei cu adevărat. Află mai multe

Cititorul tău adolescent

Trei pași siguri în față, unul împleticit, un pas în spate – ocazie cu care îți și scrântești glezna... A fi părinte de adolescent te poate ameți și îți poate frânge inima – de când avea doi ani, copilul tău nu a mai trecut prin atâtea schimbări într-o perioadă atât de scurtă. În ciuda reputației proaste pe care o are adolescența, este și un prilej de bucurie și emoție când îți vezi copilul apropiindu-se treptat de persoana independentă care este pe cale să devină – mai ales când vine vorba despre citit. De fapt, ceea ce urmează în viața copilului și a ta poate fi o surpriză plăcută. De când tu însuși ai trecut prin acei ani tumultuoși ai adolescenței, s-a dezvoltat o cultură a cărților nouă și plină de energie, destinată în mod special adolescenților.

Literatura *Young Adult* (YA) este o categorie care nici măcar nu exista acum câteva zeci de ani, dar în zilele noastre este mândră și zgomotoasă. Acum, cărțile YA ocupă un spațiu generos pe rafturile librăriilor și ale bibliotecilor. Autorii lor sunt echivalentul vedetelor rock: am fost uluite să vedem adolescenți așezați la niște cozi enorme, șerpuite, așteptând răbdători să primească un autograf de la autori ca Gayle Forman, Angie Thomas, John Green și

Jenny Han. Cărțile semnate de acești autori au fost ecranizate cu un succes uimitor: *See If I Stay* (*Vezi dacă rămân*), *The Hate U Give* (*Ura cu care lovești*), *The Fault in Our Stars* (*Sub aceeași stea*), *To All the Boys I've Loved Before* (*Tuturor băieților pe care i-am iubit*). În toată America se organizează festivaluri dedicate exclusiv cărților despre și pentru adolescenți, de la YALLFest, din Carolina de Sud, până la YALLWest, din Santa Monica. Și iată un „secret” știut de toată lumea din industria cărții: mulți cititori de literatură YA au peste douăzeci și unu de ani. Aceste cărți nu sunt doar plăceri abandonate ale adolescenței; multe dintre ele sunt creații literare bine scrise, sensibile, nuanțate, potrivite cititorilor de toate vârstele. Doar că au fost scrise cu gândul la adolescenți.

